

Шишкіна О.В

Чернігівський державний технологічний університет

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
МІСТОУТВОРЮЮЧОГО ПІДПРИЄМСТВА ПІД ВПЛИВОМ
ТРАНСПОРТУ

Соціально-економічний розвиток підприємств залежить від функціонування вагомих систем життєзабезпечення, представлених сукупністю галузей, що формують необхідні передумови для ефективної роботи і створюють сприятливі умови для життя робітників.

Оскільки містоутворюючі підприємства є унікальними структурними утвореннями, котрі визначають економічні можливості населеного пункту, в якому розташовані (є основними наповнювачами бюджету), соціальні можливості (утримують соціальну інфраструктуру, визначають рівень доходу більшості жителів населеного пункту – робітників і членів їх сімей); зростання або зниження соціальної напруги в суспільстві тощо.

Аналіз населених пунктів в країні виявив значну кількість середніх і малих міст та селищ міського типу (останні, в рамках даного дослідження, можна прирівняти до малих міст), існування і розвиток яких, залежить від одного чи двох містоутворюючих суб'єктів (наприклад, шахти і металургійні підприємства сходу України, підприємства агропромислового комплексу, розташовані на заході і півночі країни, рекреаційні структури півдня держави, підприємства машинобудування та інших галузей, що разом з товарами народного споживання виробляли ті, що використовувались у військовій сфері та забезпечували розвиток наукоємких галузей (космічна промисловість, наука тощо). Отже, дослідження функціонування та розвитку означених структур представляє науковий інтерес і є актуальним в сучасних умовах господарювання.

Однією з головних систем життєзабезпечення, як містоутворюючого підприємства, так і населеного пункту в цілому, є транспорт – галузь економіки, яка забезпечує потреби господарства та населення в усіх видах перевезень. Тобто транспорт:

- пов'язує між собою всі без винятку галузі господарського комплексу країни;

- визначає особливості системи розміщення продуктивних сил;

- формує економічні, соціальні, культурні та інші зв'язки тощо.

Таким чином, транспорт може виступати як стимулюючим, так і стримуючим чинником соціально-економічного розвитку не тільки окремих суб'єктів господарювання, а й територіальних угруповань в цілому. Вплив транспортного фактора на формування економічного потенціалу є метою даного дослідження.

Економічний потенціал підприємства є узагальнюючим показником, що характеризує розвиток продуктивних сил та виробничих й невиробничих відносин, виступає основою для прийняття управлінських рішень; залежить від оптимального поєднання ресурсів певної кількості та якості, які залучені у господарську діяльність, рівня організації виробництва і праці, ефективності системи управління підприємством.

Проведені автором дослідження сутності і складових економічного потенціалу містоутворюючого підприємства дозволили його визначити як: економічні можливості підприємства формувати та максимально задовольняти потреби в товарах та послугах у процесі соціально-економічних відносин при оптимальному використанні ресурсів, що є в наявності. Зважаючи на це, необхідно зазначити, що процес формування економічного потенціалу є провідним напрямком економічної стратегії і передбачає формування та організацію сукупності ресурсів з максимальною ефективністю для досягнення всіх тактичних і стратегічних цілей підприємства.

Вітчизняні та іноземні науковці виділяють низку підходів до формування економічного потенціалу: системний, маркетинговий,

ресурсний, нормативний, функціональний, відтворювальний, комплексний, інтеграційний, динамічний, оптимізаційний, адміністративний, поведінковий, ситуаційний, структурний. *Системний* передбачає дослідження економічного потенціалу як складної, динамічної системи; *ресурсний* – визначає потенціал як сукупність різних видів ресурсів - потенціалів підприємства (виробничо-технологічного, фінансово-економічного, трудового, інноваційного, транспортного); *маркетинговий* - орієнтується на формування можливостей підприємства відносно споживачів; *функціональний* – спрямований на пошук зовсім нових, оригінальних технічних рішень для задоволення існуючих або потенційних потреб; *відтворювальний* – зорієнтований на постійне поновлення виробництва продукції з меншою ресурсоемкістю та вищою якістю порівняно з аналогічною продукцією на даному ринку; *інноваційний* – орієнтований на активізацію інноваційної діяльності за рахунок факторів виробництва і інвестицій; *нормативний* – встановлює нормативи найважливіших елементів потенціалу підприємства; *комплексний* – враховує технічні, економічні, організаційні, соціальні, екологічні, психологічні і інші аспекти діяльності підприємства, *інтеграційний* – націлений на посилення взаємозв'язків, об'єднання та посилення взаємодії між окремими елементами; *динамічний* - пов'язаний з необхідністю розгляду потенціалу в діалектичному розвитку, у встановленні причинно-наслідкових зв'язків і співвідпорядкованості; *оптимізаційний* - реалізується через визначення кількісних оцінок і встановлення залежності між окремими елементами потенціалу; *адміністративний* - передбачає регламентацію функцій, прав, обов'язків, нормативів якості, витрат, пов'язаних з реалізацією елементів потенціалу, у нормативних актах; *поведінковий* - ґрунтується на підвищенні ефективності сукупного потенціалу; *ситуаційний* - заснований на альтернативності досягнення цілей і забезпеченні максимальної адаптації до умов конкретної ситуації в процесі формування потенціалу підприємства; *структурний* – базується на структуризації і визначенні значимості та пріоритетів серед елементів потенціалу з метою встановлення раціональності співвідношення і підвищення обґрунтованості розподілу ресурсів.

В рамках означених підходів особливої уваги потребує дослідження транспорту - провідного фактора, структурного елементу розвитку підприємства, за рахунок якого забезпечується виконання всіх процесів і видів діяльності на підприємстві (виробництво, постачання, збут, гарантійне та післягарантійне обслуговування тощо). При цьому необхідно зважати, що транспортні підрозділи і транспортна інфраструктура містоутворюючих підприємств використовуються не тільки для власного розвитку, а й для задоволення потреб населеного пункту в цілому.

Оскільки ефективне використання та вдосконалення економічного потенціалу є неперервним процесом активного пристосування суб'єкта господарювання до змін умов функціонування, то в сучасних кризових умовах існуючі ресурси і можливості підприємства (зокрема, транспортні) повинні стати основою розвитку додаткових, в том числі, суміжних видів діяльності, потреба в яких спричинена структурними змінами економіки.

Література

1. Миско К. М. Ресурсный потенциал региона (теоретические и методологические аспекты исследования) / К. М. Миско. – М.: Наука, 1991. – 94 с.
2. Крассовский В.П. Экономический потенциал: резервы и отдача.-М.: Экономика, 1996.
3. Игнатенко Н.Г., Руденко В.П. Природно-ресурсный потенциал территории: Географический анализ и синтез. Львов, 1986. - 164 с.
4. Гунина И.А. Экономический потенциал предприятия: сущность, содержание, структура// Машиностроитель.- 2004.- №11.- С. 24 - 28.
5. Сич Є.М., Шишкіна О.В., Бойко О.В. Роль та місце містоутворюючих підприємств в національній економіці // Збірник наукових праць Київського університету економіки і технологій транспорту: Серія "Економіка і управління". – Вип.9. – КУЕТТ, 2007. – С. 155 – 160.
6. Шишкіна О.В. Класифікація містоутворюючих підприємств // Вісник Черніг. держ. технол. ун-ту. – Чернігів: ЧДТУ, 2007. – № 31 – с.185 – 191.
7. Сич Є.М., Шишкіна О.В. Транспорт як визначальний фактор формування містоутворюючих підприємств в регіоні // Вісник Черніг. держ. технол. ун-ту. – Чернігів: ЧДТУ, 2008. – № 32 – с.13 - 20
8. Шишкіна О.В. Організаційно-економічна взаємодія транспорту, містоутворюючого підприємства та монофункціонального міста // Вісник Черніг. держ. технол. ун-ту. – Чернігів: ЧДТУ, 2008. – № 32. – с. 191 – 199.